

deles fortræffeligt, og han kom derved til at omtale den gamle Bessatning i Norge, hvortil han synes at have et særligt Kjendskab; men fordi Norges Bessatning er uretfærdig, er det ikke sagt, at vor er god, eller at det Uretfærdige hos os er begrundet. Det ærede Medlem kom med den for mig underlige Sætning, at Stempelafgiften, Bygningsafgiften og Hartkornsskatterne hvile paa de mere Bemidlede. At Stempelafgiften skulde gjøre det, er Noget, jeg ikke troede kunde fremsættes i Migsdagen, naar jeg ikke havde hørt det med mine egne Øren. At Bygningsafgiften og Hartkornsskatterne hvile paa de mere Bemidlede, kan jeg heller ikke indrømme, og naar det igaar blev sagt, at man ikke, ikke en Gang ad indirekte Veie, bør røre ved Hartkornsskatterne, vedkjender jeg mig ikke dette. Om jeg end mener, at Lovgivningsmagten ikke vil og maatte ikke en Gang bør gjøre det, ere Hartkornsskatterne ikke for mig urørlige, og Lovgivningsmagten har til enhver Tid vist, at den har Herredømme over dem. Jeg vedkjender mig ikke den Sætning, at Hartkornsskatter ere Prioriteter i Eiendomme fremsfor andre Skatter; jeg tror, de ere Skatter og intet Andet, men for Dvrigt skal jeg ikke komme dybere ind paa denne Materie. Jeg hørte et æret Medlem (Frederiksen) nævne, at dette var skjult Socialisme; og jeg maa da erklære mig for denne Socialisme. (Kofod: Hør!). Det ærede Medlem for Bornholm siger Hør; han har formentlig bedre Kjendskab til Socialismen, end jeg har. — Jeg kommer derefter til den høitagede Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet, som jeg desværre ikke ser er her tilstede i dette Dieblit. Den Maade, hvorpaa han kritiserede mit Foredrag, overbeviste mig om to Ting. Det overbeviste mig for det Første yderligere om, at han er meget dygtig til at kunne omgaa det Væsentlige i et Foredrag, og derhos er særdeles god til at kunne gjøre, hvad der kun er Exempler og Bemærkninger i Forbigaaende, til Hovedtingen; dert befjæder den høitagede Minister efter min Opfattelse en særdeles Dygtighed. For det Andet viste den Maade, hvorpaa han kritiserede mit Foredrag, mig, at jeg har rammet, hvor jeg har sigtet. Den ærede Minister mente, at man kunde fordre to Ting af et Medlem, og da for det Første, at han ikke ved første Behandling fremkommer med, hvad der hører hjemme ved anden Behandling. Jeg siger dertil, at jeg ikke i det Stykke erkjender den ærede Minister for at være min Dommer. Dernæst mente Ministeren, at den paagjældende Taler i det Mindste burde have gjennemlæst hans Anmærkninger; men jeg troede ikke, at det, naar man talte, var nødvendigt at opransse Anmærkningerne for at vise Ministeren, at man havde læst dem. Jeg kan forøvrigt forsikke ham, at jeg har gjennemlæst dem, ikke een, men to Gange. Fremdeles sagde den ærede Minister, at det var en beklagelig Ting med denne evindelige Reformeren, denne Riven

ned og atter Riven ned, denne Gjæren om paa Lovene. Jeg deler hans Mening i det Stykke, og derfor var det ogsaa, jeg i sin Tid stemte imod Lovene om de lærde Skoler og imod Theaterloven. Jeg stemte imod Loven om de lærde Skoler, fordi jeg ikke derigjennem faae et eneste Fremstridt i Henseende til, hvad vi kunde ønske; men den ærede Minister maa da ikke undre sig over, at vi ville have den forandret. At han og hans Parti som have faaet, hvad de ønskede, finde Loven god, finder jeg i sin Orden; men han maa ikke forlange, at vi Andre, som ikke have faaet, hvad vi netop ønskede, skulde være ligesaa tilfredse. Efter den ærede Ministers Foredrag skulde man have troet, at hvad jeg havde sagt, i Grunden væsentlig havde dreiet sig om et Par Smaating, særlig om en Del Bygninger ved Seminariene og om Belysningsomkostningerne ved Sorø. Man maatte af hans Foredrag faae det Indtryk, at det for mig var en Hovedsag, om der skulde gives 1500 eller 1700 Rd. til Belysning i Sorø, og han dreiede det da derhen, at naar man kun havde 1500 Rd. dertil, kom Eleverne til at sidde i Mørke, hvilket dog ikke kunde være Thingets Mening. For mig er det aldeles ligegyldigt, havde jeg nær sagt, om de have 1500 Rd. eller 1700 Rd., ja, jeg havde nær sagt, at det er ligegyldigt, enten de se eller ikke. Det kan det nu vel ikke være; men jeg antager dog, at en Del af deres Daggjæring ikke er saa vigtig, at det vilde være saa farligt, om de manglede lidt Belysning. Det var imidlertid ikke dette, hvorom mit Foredrag dreiede sig. Jeg spurgte den ærede Minister, om han mente, at de store Kapitaler ved Sorø og om de lærde Skoler overhovedet kunne Befolkningen til Gode i en saadan Grad og paa en saadan Maade, som ønskeligt er, og jeg sagde da, at der er Beviser nok for, at der søsles med Pengene. Jeg nævnte dernæst eksempelvis Belysningsomkostningerne, jeg nævnte de 800 Rd., der brugtes til Festerne, og at hver Elev koster aarlig 500 Rd., men jeg nævnte alt dette kun som Exempler, som Oplysning om, at der gaar mange Penge med, og jeg mente da, at alle disse Penge kunde faae en for Folkelivet og det aandelige Livs Udvikling mere frugtbringende Anvendelse; men dertil svarede den ærede Minister ikke et eneste Ord. Jeg spurgte om, hvorvidt han overhovedet troede, at de lærde Skoler ere retfærdige overfor de fattige, overfor de mindre Bemidlede, og om han ikke mente, at det er Klasse-skoler i Stedet for Skoler for hele Folket; men derpaa indlod den ærede Minister sig ikke, hvorimod han udbredte sig vidt og bredt over de 200 Rd. til Belysningsomkostninger, idet han fandt det ganske grueligt, at Nogen kunde staa op og røre ved saadanne Smaating. Det er det ganske vist ogsaa; men jeg har heller ikke saaledes rørt derved. Endelig skulde jeg ved mine Bemærkninger om Seminariene have forløbet mig med Hensyn til Tallene; jeg skulde ikke have kjendt til